T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

TÜRKİYE COĞRAFYASI BİLİM DALI

ERGANİ İLÇESİ'NİN COĞRAFYASI

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Ali YİĞİT

Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÇAĞLIYAN

HAZIRLAYAN

Esen DURMUŞ

ELAZIĞ - 2009

ONAY

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

TÜRKİYE COĞRAFYASI BİLİM DALI

ERGANİ İLÇESİ'NİN COĞRAFYASI

DOKTORA TEZİ

Bu tez 21/04/2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Ali YİĞİT

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÇAĞLIYAN

ÜYE
Prof. Dr. Mesut ELİBÜYÜK

ÜYE
Prof. Dr. Saadettin TONBUL

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Sabri KARADOĞAN

Bu Tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun……. / ……. / ……. tarih ve…… / …… sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Erdal AÇIKSES
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Doktora Tezi
ERGANİ İLÇESİ'NİN COĞRAFYASI

Esen DURMUŞ

Fırat Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Coğrafya Anabilim Dalı

ELAZIĞ–2009, Sayfa: XIX+369

Ergani, idari olarak Diyarbakır'a bağlı bir ilçe merkezidir. Doğu Anadolu Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesini birbirinden ayıran sınır çizgisinde yer alır. Coğrafi anlamda Yukarı Fırat Bölümü'nün Güneydoğu Toroslar Yöresine dahildir. Bu anlamda da Ergani ilçe merkezi Doğu Anadolu Bölgesi sınırları içinde yer alır. 1559 km^2lik alanı ile 1 belde ve 82 köyün idari merkezidir. Ergani Anadolu'da Neolitikten beri, nüfuslanıp yerleşmeye sahne olan merkezlerden biridir. Çayönü yerleşmesinin Ergani sınırları içinde yer alması tarım, hayvancılık, yerleşik hayat tarzı gibi birçok konuda ilk olma kimliği kazandırmıştır. Güneydoğu Anadolu ile Anadolu'nun diğer kesimleri arasındaki ulaşımın en önemli engeli dik bir duvar gibi uzanan Güneydoğu Toroslardır. Ancak belirli yerlerden geçilebilen bu dağ sıralarını aşan nadir geçit yerlerinden birisi de Maden çayı vadisidir. İşte tarihi "Kral Yolu"nun da içinden geçtiği Dicle vadisinin en önemli özelliği tabii bir yol güzergâhı olmasıdır. Tarihin en eski çağlarından beri yol olarak kullanılan Dicle vadisine bugün de Güneydoğu Anadolu'yu Anadolu'nun diğer yerlerine bağlayan Elazığ-Diyarbakır karayolu ile Haydarpaşa-Kurtalan demiryolu yerleşmiştir. Bu vadinin geçit rolü herşeyden üstündür. Bu küçük yerler büyük nüfus topluluklarını barındırabilecek başka elemanlara sahip olmadıklarından, buraları duraklama, konaklama yeri değil, sadece bir geçit yeri olarak kalmıştır.

Güneydoğu Anadolu'yu, Doğu Anadolu'ya bağlayan kara ve demiryollarının ilçenin içinden geçmesi ile sosyal ve iktisadi yapıda çok büyük değişmeler meydana gelmiştir. İlçenin farklı kesimlerinden yol kenarına olan göçler, Ergani şehrinin oluşmasına, karayolu çevresinde yeni yerleşim birimlerinin teşekkülüne zemin hazırlamıştır. Geçmişte tamamen kırsal nüfusun ve kırsal ekonominin egemen olduğu Ergani İlçesi'nde, bugün nüfusun büyük bir bölümü şehirde yaşamaktadır. Göçlerin etkisi ile nüfusta meydana gelen dinamik yapı, kırsal ve kentsel alanı beraber değiştirmiştir. Kırsal alanda nüfus yoğunluğu düşerken, Ergani Şehri'nde nüfus yoğunluğu artmıştır.

Ergani, araştırma sahasını kuzeyden ve güneyden çevreleyen Güneydoğu Toroslar ve Karacadağ volkan kütlesi arasında K-G yönünde dağlık kütlenin arasına yerleşmiş bir ilçedir. İlçenin kuzeyinde Maden Dağları kütlesi, orta kesimde Ergani-Bereketli depresyonu ve güneyde Karacadağ bazalt platosu, Maden çayı ve Dicle Nehrinin kolları üzerinde kurulan Kralkızı ve Devegeçidi baraj göllerinin varlığı farklı jeomorfolojik birimlerin oluşumuna neden olmuştur. Farklı jeomorfolojik birimler üzerinde gelişmiş olan yerleşmelerde, nüfus ve iktisadi faaliyetler farklılık göstermektedir. İktisadi faaliyetlere bağlı olarak gelişen birçok geçici ve daimi kır yerleşmeleri araştırma sahasında yer almaktadır.

Ergani'de doğal çevrenin etkisi ile oluşmuş çok farklı iskân şekilleri mevcuttur. Köyler ve köyden küçük yerleşmelerin sayısının sahada oldukça fazla olmasının temel sebebi, topografyanın bu tarz yaşamı desteklemesidir. Farklı fizyonomi, yapı ve dokudaki köylere, mezralara, komlara, bağ evlerine ve diğer kırsal yerleşmelere sahanın hemen her bölümünde rastlamak mümkündür. Doğal çevre şartlarına bağlı ve kırsal ekonomik faaliyetlere göre fonksiyonelleşmiş yerleşim birimleri ve meskenler yerleşme coğrafyası açısından oldukça güzel örnekler oluşturur.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Bölgesel Coğrafya, Maden Çayı, Ergani, Sallar Depresyonu, Bereketli Depresyonu, Karacadağ Bazalt Platosu, Höyük, Çayönü, Hilar

ABSTRACT

Phd Thesis
THE GEOGRAPHY OF ERGANI DISTRICT

Esen DURMUS

The University of Firat
The Institute of Social Science
Department of Geography

ELAZIĞ–2009, Page: XIX+380

Ergani is a district administratively attached to the province of Diyarbakir. It is located on the border between East Anatolian Region and Southeast Anatolian Region. In the geographical terms, it is included in the Southeast Taurus part of Upper Euphrates region, which makes it a part of East Anatolian Region. Expanding along an area of 1559 km^2, it is the administrative centre of 1 town and 82 villages. Ergani has been one of the centers of population and settlement in Anatolia since Neolithic period. The fact that Çayönü settlement is located within the borders of Ergani has secured it as having a pioneering place in many aspects including agriculture, livestock, and settled life style. Starching along like an upright wall, Taurus mountain range is the most important obstacle for the transportation from Southeast Anatolia to the other regions of Anatolia. However, Maden Spring Valley is one of the rare passageways, letting through specific passages in these mountain ranges. The most important feature of Tigris valley through which the historical "King's Road" also passes is that it is a natural route. Having been used as a road since ancient times Tigris valley today engulf the route of the Elazığ-Diyarbakır highway and Haydarpaşa-Kurtalan railway connecting Southeast Anatolia to the rest of Anatolia. What makes the valley unique is its role as passageway. Since these small places lack other elements which enable the accommodation of large communities, they have been used only for passages as rest or accommodation.

The fact that the highways and railways connecting Southeast Anatolia to East Anatolia pass through the district has made significant changes in its social and economic structure. The migrations from different parts of the district towards the banks of the road have paved the way for the establishment of the Ergani district and formation of new settlements in the vicinity of the railway. Once dominated by the rural population and rural economy, in Ergani district today has most of its population live in the city-centre. The dynamic structure of the population caused by the migrations changed both rural and urban areas together. While the density of population in the rural areas decreases, it has increased in the city of town Ergani.

Ergani is a district located among the mountain mass in the north-west direction between the Southeast Taurus and Karacadağ volcanic mass which surrounds the site of the study from north and south. In the city, the mass of Maden Mountains in the north, Ergani-Bereketli depression in the middle and Karacadağ basalt plateau in the south have casued the formation as different geomophological units. In addition, Maden spring and Tigris river and its branches have formed Kralkızı and Devegeçidi dam lakes. The demographic and economic activities differ in settlements developed on different geomorphologic units. There are many temporary and permanent rural settlements on the site of the study which have been developed based on economic activities.

There are various forms of settlements in Ergani formed as result of natural environment. The main reason for the great number of villages and settlements smaller than villages is the fact that the topography favors this life style. It is possible to see villages, hamlets, komlar, cottages, and other rural settlements with different physionomy, structure and texture all around the site. Settlements and housings which have become functional based on the environmental conditions and rural economic activities represent quite fine examples in terms of geography of accommodation.

Key Words: Geography**,** Regional Geography, Maden Stream, Ergani, Sallar Depression, Bereketli Depression, Karacadağ Basalt Plateau, Tumulus, Çayönü, Hilar

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **II**
ABSTRACT ..... **IV**
İÇİNDEKİLER ..... **VI**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **X**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **XII**
HARİTALAR LİSTESİ ..... **XIV**
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ ..... **XVI**
ÖNSÖZ ..... **XIX**
BİRİNCİ BÖLÜM **1-15**
1. GİRİŞ **1**
1.1. Araştırma Alanının Başlıca Özellikleri 1
1.2. Daha Önce Yapılmış Çalışmalar 7
1.3. Araştırmanın Amacı 11
1.4. Araştırmanın Metodu 14
İKİNCİ BÖLÜM **16-82**
2. ERGANİ İLÇESİ'NİN FİZİKİ COĞRAFYASI **16**
2.1. Yeryüzü Şekilleri 16
2.1.1. Dağlık Alanlar 16
2.1.1.1. Maden Dağları 17
2.1.1.2. Kenar Kıvrımları Kuşağı 18
2.1.1.3. Karacadağ Volkanik Kütlesi 27
2.1.2. Platolar 28
2.1.2.1. Yüksek Platolar 28
2.1.2.2. Alçak Platolar 28
2.1.3. Taban Arazi (Ergani ve Bereketli Ovası) 30
2.1.4. Vadiler 31
2.1.5. Boğazlar 31
2.1.6. Sekiler 33
2.1.7. Birikinti Yelpazeleri 35
2.1.8. Karstik Şekiller 35
2.1.9. Jeolojik-Jeomorfolojik Gelişim 38
2.2. İklim 42
2.2.1. Sıcaklık 43
2.2.1.1. Ortalama Maksimum ve Ortalama Minimum Sıcaklıklar 45
2.2.2. Sıcaklığın Dağılışı 47
2.2.3. Basınç 49
2.2.4. Rüzgârlar 50
2.2.5.Buharlaşma 52
2.2.5.1. Bağıl Nem 53
2.2.6. Yağış ve Nemlilik 55

2.2.6.1. Yağış....55
2.2.6.2. Aylık Ortalama Yağış ve Yağış Rejimi....55
2.2.6.3. Yağışlı Günler Sayısı....57
2.2.7. Yağış Etkinliği....58
2.3. Hidrografya....62
2.3.1. Akarsular....63
2.3.2.Yeraltı Suyu ve Kaynaklar....64
2.3.3. Barajlar....65
2.3.3.1. Kralkızı Barajı....65
2.3.3.2. Dicle Barajı....66
2.3.3.3. Devegeçidi Barajı....67
2.3.4. Akarsu Şebekesinin Karakteri, Kuruluşu ve Gelişimi....68
2.4. Toprak....73
2.4.1. Zonal Topraklar....73
2.4.1.1. Kahverengi Orman Toprakları....73
2.4.1.2. Kırmızımsı Kahverengi Topraklar....74
2.4.1.3. Bazaltik Topraklar....74
2.4.2. Azonal Topraklar....77
2.4.2.1. Alüvyal Topraklar....77
2.4.3.Çıplak Kayalık....78
2.5. Bitki Örtüsü....78
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM....83-256
3. ERGANİ İLÇESİ'NİN BEŞERİ COĞRAFYASI....83
3.1. Ergani İlçesi'nin Yerleşme Coğrafyası....83
3.1.1. Ergani İlçesinin Yerleşim Tarihi....83
3.1.1.1. Höyükler....91
3.1.1.1.1. Çayönü Yerleşmesi....94
3.1.2. Ergani'deki Yerleşmeler Üzerinde Etkili Olan Doğal Faktörler....97
3.1.2.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Yapı....98
3.1.2.2. Hidrografya....100
3.1.2.3. İklim....102
3.1.3. Ergani İlçesi'nde Yerleşmeler Üzerinde Etkili Olan Beşeri Faktörler....103
3.1.4. Ergani İlçesi'nde Kır Yerleşmeleri ve Dağılışları....108
3.1.4.1. Geçici Yerleşmeler....108
3.1.4.1.1. Bağ Evleri....108
3.1.4.1.2.Ağıl yerleşmeleri....109
3.1.4.1.3. Komlar....110
3.1.4.2. Daimi Yerleşmeler....112
3.1.4.2.1. Köyler ve Mahalleler....113
3.1.4.2.1.1. İsimlerine Göre Köyler....113
3.1.4.2.1.2. Yer Değiştiren Köyler....115
3.1.4.2.1.3. Konumlarına Göre Köyler....116
3.1.4.2.1.4. Yerleşme Dokularına Göre Köyler....123
3.1.4.2.1.5. Sürdürülen Hâkim Faaliyet Tipine Göre Köyler....125
3.1.4.2.2. Mezralar....129
3.1.5. Ergani İlçesi'nde Kırsal Konutlar....131
3.1.6. Şölen Kasabası....136
3.1.7. Ergani Şehri....137

3.1.7.1. Ergani'nin Kuruluşu ve Gelişmesi....138
3.1.7.1.1. 1878 Öncesi Dönem....140
3.1.7.1.2. 1876–1900 Yılları Arasındaki Gelişme Dönemi....141
3.1.7.1.3. 1900–1940 Yılları Arasındaki Gelişme Dönemi....141
3.1.7.1.4. 1940–1980 Yılları Arasındaki Gelişme Dönemi....143
3.1.7.1.5. 1980-1990 Yılları Arasındaki Gelişme Dönemi....144
3.1.7.1.6. 1990' dan Günümüze Kadar Olan Gelişme Dönemi....145
3.1.7.2.Ergani Şehrinde Nüfus Dağılışı....148
3.1.7.3.Ergani İlçe Merkezinin Şehirsel Fonksiyonları....157
3.1.7.3.1. Ergani'nin İdari Fonksiyonları....158
3.1.7.3.2. Ergani'nin Kültürel Fonksiyonu....161
3.1.7.3.3. Ergani'nin Sosyal Fonksiyonları....168
3.1.7.3.4. Ergani Şehrinin İktisadi Fonksiyonları....172
3.1.7.3.4.1. Sanayi Fonksiyonu....174
3.1.7.3.4.2. Tarım Fonksiyonu....175
3.1.7.3.4.3. Ulaşım Fonksiyonu....176
3.1.7.3.4.4. Ticaret Fonksiyonu....178
3.1.7.4. Ergani Şehri'nin Etki Sahası....183
3.2. Ergani İlçesi'nin Nüfus Coğrafyası....188
3.2.1. Nüfusun Tarihi Gelişimi....188
3.2.1.1. 1927–1945 Arasında ve Nüfusun Durağan Olduğu Birinci Evre....188
3.2.1.2. 1945–2007 Arasında Nüfusun Hızlı Arttığı Dinamik İkinci Evre....190
3.2.2. Ergani İlçesi'nde Göçler....202
3.2.2.1. Ergani İlçesi'nde Daimi Göçler....204
3.2.2.1.1. Dış Göçler....205
3.2.2.1.2. İç Göçler....205
3.2.2.2. Ergani İlçesi'nde Mevsimlik Göçler....210
3.2.3. Ergani İlçesi'nde Nüfus Dağılışı....215
3.2.3.1. Nüfus Dağılışına Etki Eden Doğal Çevre Faktörleri....217
3.2.3.2. Nüfus Dağılışını Etkileyen Beşeri Faktörler....223
3.2.3.3. Ergani İlçesi'nde Dönemlere Göre Nüfusun Dağılışı....226
3.2.4. Ergani İlçesi'nde Nüfus Yoğunluğu....236
3.2.5. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri....246
3.2.5.1. Nüfusun Cinsiyet Yapısı....246
3.2.5.2. Ergani İlçesi'nde Nüfusun Yaş Yapısı....250
3.2.5.3. Ergani İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Durumu....252

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM....257-327

4. ERGANİ İLÇESİ'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI....257

4.1. Ergani İlçesi'nin Arazi Kullanımı....258
4.2. Ergani İlçesi'nde Bitkisel Üretim....261
4.2.1. Kuru Tarım....264
4.2.2. Ergani İlçesi'nde Endüstri Bitkileri Üretimi....268
4.2.3. Ergani İlçesi'nde Baklagil Üretimi....272
4.2.4. Ergani İlçesi'nde Meyvecilik:....274
4.2.4.1. Üzüm Üretimi....277
4.2.4.2. Kavun-Karpuz Üretimi....280
4.2.5. Ergani İlçesi'nde Sebzecilik....282
4.2.6. Yem Bitkileri Üretimi....286

4.3. Ergani İlçesi'nde Hayvancılık 288
4.3.1. Küçükbaş Hayvancılık 291
4.3.2. Büyükbaş Hayvancılık 296
4.3.3. Binek-Yük Hayvancılığı 300
4.4. Ergani İlçesi'nde Sanayi 301
4.4.1. Çimento Fabrikası 302
4.4.2. Un Fabrikası 304
4.4.3. Er-Et Ergani A.Ş 305
4.4.4. Küçük Sanayi Sitesi 307
4.5. Ergani İlçesi'nde Ticaret 309
4.5.1. Hayvan Pazarı 310
4.5.2. Buğday Pazarı 312
4.5.3. Peynir Pazarı 314
4.6. Ergani İlçesi'nde Madencilik 318
4.7. Ergani İlçesi'nde Turizm 319
4.7.1. Çayönü Prehistorik Tepesi 321
4.7.2. Hilar Mağaraları 321
4.7.3. Zülküfül Peygamber Makamı 323
4.7.4. Meryem Ana Kilisesi 324
5.7.5. Ergani Kalesi 324

BEŞİNCİ BÖLÜM 328-339

5. ERGANİ'NİN YÖRESEL ETÜDÜ 328

5.1. Literatür Işığında Ergani Yöresi 329
5.1.1. Louis'e Göre Yöre Ayırımı 330
5.1.2. Erol'a Göre Yöre Ayırımı 331
5.1.3. Saraçoğlu'na Göre Yöre Ayırımı 332
5.1.4. Yiğit'e Göre Yöre Ayırımı 332
5.1.5. Durmuş'a Göre Yöre Ayırımı 333
5.2. Ergani İlçesi'nin Yöresel Ayrımları 334
5.2.1. Maden Dağlık Yöresi 334
5.2.2. Ergani Bereketli Ovaları Yöresi 335
5.2.3. Karacadağ Bazalt Platosu Yöresi 336

ALTINCI BÖLÜM 340-352

6. SONUÇ VE ÖNERİLER 340

KAYNAKÇA 353

ÖZGEÇMİŞ 369

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ergani ve Çevresindeki Bazı Merkezlerin Aylık Ortalama Sıcaklık değerleri (1975-2004) 45
Tablo 2: İstasyonlara Ait Maksimum, Minimum, Ortalama Sıcaklık Değerleri 46
Tablo 3: Ergani'ye Ait Aylık Ortalama, Maksimum, Minimum Ve Mutlak Ekstrem Sıcaklık Değerleri (1975-2004) 46
Tablo 4: Ergani İlçesi ve Yakın Çevresinin Ortalama Basınç Değerleri (1984-2004) 50
Tablo 5: Ergani'de Rüzgârın Esme Sayıları 51
Tablo 6: Ergani'ye Ait Ortalama Buharlaşma Değerleri (1990–2000) 53
Tablo 7: Ergani'ye Ait Ortalama Nisbi Nem ve Sıcaklık Değerleri (1975–2004) 54
Tablo 8: Ergani ve Çevresinde Bazı İstasyonların Ortalama Yağış Değerleri (1975-2004) 56
Tablo 9: Diyarbakır, Ergani ve Çermik'e Ait Ortalama Karla Örtülü Gün Sayısı (1975–2004) 58
Tablo 10: Ergani'ye Ait Su Bilânçosu 59
Tablo 11: Ergani İlçesindeki Kırsal Konutlarda Mesken Yapı Malzemeleri (1980, 2008) 134
Tablo 12: Kanuni Döneminde Ergani'nin Şehir ve Kır Nüfusu 149
Tablo 13: Ergani Nüfusunun Mahallelere Göre Bölünüşü (2000-2007) 151
Tablo 14: Ergani İlçesi'nde Bulunan İlköğretim Okulları (2008) 165
Tablo 15: Ergani İlçesi'nde Merkezi Sınavla Öğrenci Alan Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları (2008) 168
Tablo 16: Diyarbakır'da Sağlık Ocaklarında Çalışan Personel Durumu (2007) 169
Tablo 17: Ergani İlçesinde Bulunan Sağlık Personeli (2008) 170
Tablo 18: Diyarbakır'ın Bazı ilçelerinde İktisaden Faal Nüfusun Sektörel Bölünüşü (2000) 173
Tablo 19: Ergani'de Yıllara Göre İktisaden Faal Nüfus 173
Tablo 20: Ergani'de Ticarethanelerin Türlerine Göre Dağılımı (2008) 180
Tablo 21: Ergani Şehirinde Küçük İşletmelerin Sayısı (2008) 183
Tablo 22: Ergani ilçesinde Dönemlere Göre Nüfusun Gelişimi (1935-2000) 189
Tablo 23: Araştırma Sahasında Yıllık Nüfus Artış Hızı ve Nüfus Artış Oranı (1935-2007) 191
Tablo 24: Türkiye Geneli, Diyarbakır İli ve Ergani İlçesinde Yıllık Nüfus Artış Hızı (1935-2007) 194
Tablo 25: Ergani İlçesi'nde Sürekli ve Mevsimlik Göçler (1981, 2007) 208
Tablo 26: Zorunlu Göç Olayında Ergani Şehrine Olan Göçler 209
Tablo 27: Ergani İlçesi'nde Yükselti Basamaklarına Göre Nüfusun Dağılışı (1935-2000) 220
Tablo 28: Ergani İlçesi'nde Sayım Yıllarına Göre Nüfusun Cinsiyete Bölünüşü (1935–2007) 248
Tablo 29: Ergani İlçesi'nde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Bölünüşü (2000-2007) 251
Tablo 30: Ergani İlçesi'nde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş Yapısı (2000, 2007) 252
Tablo 31: Ergani İlçesi'nde Öğrenci Nüfusun Eğitim Kademelerine Göre Bölünüşü (2007) 253
Tablo 32: Ergani Nüfusunun Okur-Yazarlık Durumu (2000) 255
Tablo 33: Ergani Nüfusunun Okur-Yazarlık Durumu (2007) 255

Tablo 35: Ergani İlçesi'nde Mera Arazilerinin Dağılımı 290
Tablo 36: Ergani İlçesinde Küçükbaş Hayvan Varlığı (1991-2006) 291
Tablo 36: Ergani İlçesi Köylerinde Küçükbaş Hayvan Sayısı (2008) 293
Tablo 37: Ergani İlçesi Köylerinde Sığır Varlığı (2008).....298
Tablo 38: Ergani Küçük Sanayi Sitesindeki İş Yeri Sayısı.....307

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ergani'nin Üç Boyutlu Görünüşü 2
Şekil 2: Sahanın Güncel Görünümünü Gösteren Blokdiyagram ve Jeolojik Kesit.....41
Şekil 3: Ergani ve Çevresindeki Bazı Merkezlerin Aylara Göre Sıcaklık Değişimi (1974-2005).....45
Şekil 4: Ergani'ye Ait Ortalama, Maksimum, Minimum, ve Mutlak Ekstrem Sıcaklıkların Aylık Gidişi (1975– 2004) 47
Şekil 5: Ergani, Diyarbakır ve Çermik'e Ait Ortalama Basınç Değerlerinin Aylık Gidişi (1984-2004).....50
Şekil 6: Ergani'ye Ait Rüzgâr Gülü (1975–2004).....51
Şekil 7: Ergani'ye Ait Ortalama Rüzgâr Hızının Yıllık Gidişi (1975–2004) 52
Şekil 8: Ergani'ye Ait Ortalama Buharlaşma Değerlerinin Yıllık Gidişi (1990–2000) .53
Şekil 9: Ergani'ye Ait Nisbi Nem-Sıcaklık İlişkisinin Yıllık Gidişi (1975–2004) 54
Şekil 10: Ergani'de Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı 56
Şekil 11: Ergani ve Çevresindeki Bazı İstasyonların Aylara Göre Yağış Değerleri 57
Şekil 12: Diyarbakır, Ergani ve Çermik'e Ait Ortalama Karla Örtülü Gün Sayısının Yıllık Dağılışı.....58
Şekil 13: Ergani'ye Ait Su Bilânçosu Diyagramı.....60
Şekil 14: Araştırma Alanının Drenaj Ağı Özelliklerini Gösteren Blokdiyagram ve İzdüşürülmüş Akarsu Drenaj Ağı.....70
Şekil 15: Ergani İlçesinde Kırsal Konutların İnşa Malzemesine Göre Oransal Bölünüşü (1981, 2007) 135
Şekil 16: Ergani'de kırsal konutların kat durumu (1997, 2007).....136
Şekil 17: Ergani Şehrinin Kuruluş Yeri 138
Şekil 18: Ergani'de XVI. yüzyılda nüfus miktarı.....149
Şekil 19: Ergani Şehri'nde İktisaden Faal Nüfusun Sektörel Bölünüşü (2000).....173
Şekil 20: Ergani Şehrinde Ticarethanelerin Türlerine Göre Dağılımı (2008).....180
Şekil 21: Ergani İlçesinde Dönemlere Göre Nüfusun Gelişimi (1935-2000) 190
Şekil 22: Araştırma Sahasında Dönemlere Göre Yıllık Nüfus Artış Hızı (1935-2007) 193
Şekil 23: Türkiye Geneli, Diyarbakır İli ve Ergani İlçesinde Yıllık Nüfus Artış Hızı (1935-2007).....194
Şekil 24: Diyarbakır İli Seçilmiş İlçelerinde Yıllık Nüfus Artış Hızı (1935-2007) 196
Şekil 25: Ergani İlçesi ve Komşu İlçelerin Nüfus Gelişimi (1935-2007).....197
Şekil 26: Ergani İlçesi'nde Sayım Yıllarına Göre Kadın-Erkek Nüfus Gelişimi (1935-2007).....249
Şekil 27: Ergani İlçesinde Kırsal ve Şehirsel Nüfusun Cinsiyet Durumu (1935–2000) 250
Şekil 28: Ergani İlçesi'nin Nüfus Piramidi (2000, 2007) 252
Şekil 29: Erganide Nüfusun Okur-Yazarlık Durumu (1985-2000) 254
Şekil 30: Ergani'de Nüfusun Okur-Yazarlık Durumu (2007).....255
Şekil 31: Ergani İlçesi'nin Genel Arazi Kullanımı (2008) 258
Şekil 32: Ergani İlçesi'nde Tarla Ürünlerinin Bölünüşü (2008) 265
Şekil 33: Diyarbakır'ın İlçelerinde Ortalama Tahıl Üretimi (1995-2006).....267
Şekil 34: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Tahıl Üretimi (1995–2006).....268
Şekil 35: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Ayçiçeği Üretimi (1995-2006).....269
Şekil 36: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Ortalama Ayçiçeği Üretimi (1995-2006) 270

Şekil 37: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Ortalama Pamuk Üretimi (1995–2006).....271
Şekil 38: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Pamuk Üretimi (1995–2006) 271
Şekil 39: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Ortalama Mercimek Üretimi (1995–2006) ..273
Şekil 40: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Baklagil Üretimi (1995–2006) 274
Şekil 41: Diyarbakır'ın İlçelerinde Ortalama Elma-Erik Üretimi (1995–2006) 276
Şekil 42: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Elma-Erik üretimi (1995-2006).....277
Şekil 43: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Ortalama Üzüm Üretimi (1995-2006) 279
Şekil 44: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Üzüm Üretimi (1995-2006) 279
Şekil 45: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Ortalama Kavun-Karpuz Üretimi (1995–2006) 281
Şekil 46: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Kavun-Karpuz Üretimi 282
Şekil 47: Ergani İlçesi'nde Bazı Sebzelerin Oransal Bölünüşü (1995-2006) 283
Şekil 48: Ergani'de Yıllara Göre Bazı Sebzelerin Üretim Miktarları (1995–2006).....283
Şekil 49: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Domates Üretimi (1995-2006) 284
Şekil 50: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Ortalama Yem Bitkileri Üretimi (1995–2006) 287
Şekil 51: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Yem Bitkileri Üretimi (1995-2006).....287
Şekil 52: Ergani'de Yıllara Göre Küçükbaş Hayvan Sayıları (1991-2006).....292
Şekil 53: Ergani İlçesi'nde Küçükbaş Hayvan Sayısı (2008) 294
Şekil 54: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Ortalama Küçükbaş Hayvan Sayısı (1995–2006) 295
Şekil 55: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Büyükbaş Hayvan Sayısı (1995-2006) 298
Şekil 56: Ergani İlçesi'nde Yıllara Göre Büyükbaş Hayvan Sayısı (1995-2006) 299
Şekil 57: Diyarbakır'ın Bazı İlçelerinde Binek-Yük Hayvan Sayısı (1995-2006).....300
Şekil 58: Ergani'de Yıllara Göre Binek-Yük Hayvan Sayısı (1995-2006).....301

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Araştırma Alanının Lokasyon Haritası....2
Harita 2: Ergani İlçesi ve Yakın Çevresinin Topografya Haritası....4
Harita 3: Ergani İlçesi ve Yakın Çevresinin Jeoloji-Litoloji Haritası 19
Harita 4: Ergani İlçesi ve Yakın Çevresinin Jeomorfoloji Haritası....20
Harita 5: Ergani İlçesi ve Yakın Çevresinin Sıcaklık Dağılışı Haritası....48
Harita 6: Ergani İlçesi ve Yakın Çevresinin Yıllık Ortalama Yağış Haritası 61
Harita 7: Ergani İlçesi ve Yakın Çevresinin Hidrografya Haritası....71
Harita 8: Ergani İlçesi'nin Toprak Haritası....75
Harita 9: Ergani İlçesindeki Höyük, Harabe, Kale Yerleşmeleri Haritası. 97
Harita 10: Ergani İlçesi'nde Yerleşmelerin Dağılışı (2008) 118
Harita 11: Ergani İlçesi'nde Yerleşmelerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı (2008)....121
Harita 12: Ergani ilçesi'nde köylerin Hakim Ekonomik Faaliyet Tipi Haritası (2008) 128
Harita 13: Ergani Şehri'nin Tarihi Gelişim Haritası....142
Harita 14: Ergani Şehri'nde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılışı (2000). 154
Harita 15: Ergani Şehri'nde Mahallelere Göre Nüfus Yoğunluğu (2000). 156
Harita 16: Ergani Şehri'nde Mahallelere Göre Konut Yoğunluğu (2000)....157
Harita 17: Ergani Şehri'nin Genel Arazi Kullanımı (2008)....162
Harita 18: Ergani İlçesi'nde İlköğretim Okulları Etki Alanı Haritası (2008-2009) 166
Harita 19: Ergani İlçesi'nde Sağlık Ocakları ve Etki Alanları Haritası (2009)....171
Harita 20: Ergani Şehri'nde Merkezi İş ve Ticaret Alanları Haritası (2009)....182
Harita 21: Ergani'nin Fonksiyonel Etki Sahası Haritası (2009)....185
Harita 22: Ergani İlçesi'nden Geçen Yaylacılık Amaçlı Göç Yolları Haritası....213
Harita 23: Ergani İlçesi'nde Yükselti Basamaklarına Göre Nüfusun Dağılışı (2000) 222
Harita 24: Ergani İlçesi'nin Nüfus Dağılışı Haritası(1935) 228
Harita 25: Ergani İlçesi'nin Nüfus Dağılışı Haritası (1960) 231
Harita 26: Ergani İlçesi'nin Nüfus Dağılış Haritası (2000) 233
Harita 27: Ergani İlçesi'nin Nüfus Dağılış Haritası (2007) 235
Harita 28: Ergani İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (1935) 238
Harita 29: Ergani İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (1960) 240
Harita 30: Ergani İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (2000) 243
Harita 31: Ergani İlçesi'nin Nüfus Yoğunluğu Haritası (2007) 245
Harita 32: Ergani İlçesi'nin Genel Arazi Kullanımı (2008)....260
Harita 33: Diyarbakır'ın İlçelerinde Tahıl Üretimi (1995–2006)....266
Harita 34: Diyarbakır ve İlçelerinde Ayçiçeği Üretimi (1995–2006)....269
Harita 35: Diyarbakır'ın İlçelerinde Baklagil Üretimi (1995–2006)....272
Harita 36: Diyarbakır'ın İlçelerinde Bazı Meyvelerin Üretimi (1995–2006) 275
Harita 37: Diyarbakır'ın İlçelerinde Bazı Sebzelerin Üretimi (1995–2006) 285
Harita 38: Diyarbakır İlçelerinde Küçükbaş Hayvancılığın Dağılışı 295
Harita 39: Diyarbakır İlçelerinde Büyükbaş Hayvancılığın Dağılışı 297
Harita 40: Louis'in Tasnifinde Güneydoğu Toroslar'ın Yeri (1985) 330
Harita 41: Erol'a Göre Güneydoğu Anadolu'nun Yörelere Ayırımı (1993)....331
Harita 42: Saraçoğlu'na Göre Güneydoğu Toroslar'ın Yöre Ayırımı (1987)....332
Harita 43: Yiğit'e Göre Güneydoğu Toroslar Yöresi (2002)....333

Harita 44: Literatür Işığında Diyarbakır Havzası Kuzeyinde Yöre Ayırımı.....334
Harita 45: Ergani'nin Yöresel Analiz Haritası.....338

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1: Kortaş kuzeyinden Maden Dağlarına bakış 17
Foto 2: Makam Dağı'ndan doğuya Kralkızı Baraj gölünün de yerleştiği Söğütalan depresyonuna bakış. Solda Sakız Dağı, sağda ise Abdulaziz Dağı kütlesi yer almaktadır 21
Foto 3: Makam Dağı üzerinde şaryaj örtüleri. Fotoğraf Sallar depresyonundan alınmıştır 22
Foto 4: Sallar depresyonunda antiklinal gelişimini gösteren şematik fotoğraf (Makam Dağından çekilmiştir). 25
Foto 5: Sallar depresyonunda tünemiş senklinal profili. Depresyon tabanından batıya bakış. 25
Foto 6: Beyazdağ kuzeyinde klüzler ve geride Armutova (Amedi) Köyü, en geride ise Maden Dağları 26
Foto 7: Makam Dağı doğusunda Sakızdağı üzerinde kuesta yapıları ve kornişler 26
Foto 8: Alitaşı volkan konisi çevresindeki yerleşmeler ve geri planda Karacadağ kütlesi 27
Foto 9: Araştırma alanında plato yüzeyleri ve temsil ettikleri seviyelerin Makam Dağı çevresinden gösterimi. Ergani ovasından kuzeye bakış 29
Foto 10: Bereketli Ovasından bir görünüm. Geride Alitaşı ve Karacadağ volkan konileri 31
Foto 11: Eski Maden Çayının Boğazköy Depresyonuna oradan da Ergani Ovasına aktığı Sallar Boğazı 33
Foto 12: Boğazköy Depresyonunda bugün tarım alanı olarak kullanılan Eski Maden Çayı sekileri 34
Foto 13: Sallar Boğazı yamaçlarında anakaya sekileri 34
Foto 14: Devegeçidi vadisinde akarsu taraçaları (muhtemelen daha önce buradan akmış olan Maden Çayına aittir) ve taraçaları örten genç bazaltlar. 35
Foto 15: Sesverenpınar Köyü çevresinde ruiniform (Harabe karst) şekilleri 38
Foto 16: Dicle ilçesinden Kralkızı Barajı'na bir bakış 66
Foto 17: Kralkızı Barajı'nın su toplama havzasından bir görünüm 66
Foto 18: Ergani ve Bereketli depresyonlarının sulanmasına olanak tanıyan Dicle Barajı 67
Foto 19: Ergani ve Bereketli depresyonlarının sulanmasına olanak tanıyan Dicle Barajı 67
Foto 20: Ergani güneyinden, Karacadağ volkan kütlesinden gelen dere ve çayların toplandığı Devegeçidi Baraj Gölü 68
Foto 21: Demirli Köyü yakınlarında yer alan bazalt blokları temizlenerek arındırılmış ve tarıma kazandırılmış saha 76
Foto 22: Akçoban Köyü yakınlarında henüz toprak oluşumunu sağlamamış bazaltlardan oluşmuş taşlık bir mera arazi 76
Foto 23: Yolköprü Çayı üzerinde yer alan akarsu depolarından bir görünüm 77
Foto 24: Boğazköy'de yamaçlarda, tarla ve bağlar arasında yer alan meşe toplulukları 79
Foto 25: Boğazçay vadisinde söğüt popülasyonu 80
Foto 26: Boğazköy ve Sallar boğazları boyunca fay kaynaklarının oluşturduğu kavak, söğüt topluluğu 81
Foto 27: Ergani-Çermik yolu çevresindeki çalı formasyonu alanından bir görünüş. 81
Foto 28: Kalker anakaya üzerinde gelişen İncebel Dağlarında yer alan cılız meşe ağaçları 82

Foto 29: Bereketli köyü höyük yerleşmesi görüldüğü gibi yeni mahallede höyük üzerinde kurulmuştur. Çevredeki tarım alanları konutlar tarafından işgal edilmemiştir.....93
Foto 30: Akçakale Köyünde yer alan höyük. Bu höyük, ağırlıklı olarak İslam döneminin temsil ettiği höyükte yapılan arazi çalışmalarında elde edilmiştir. 94
Foto 31: Akçakale höyüğü. Höyük etrafında kurulan Akçakale Köyü. Yerleşmeler, höyüğün ovaya doğru olan açılımında kurulmuştur. 94
Foto 32: Boğaz Çayı kenarında kurulan Neolitik Dönem yerleşmesiolan Çayönü Höyüğü.....95
Foto 33: Ergani Ovasında tarım ve hayvancılıkla uğraşan ilk üretici toplulukların yaşadığı ızgara planlı konutların kurulduğu Çayönü yerleşmesi. 96
Foto 34: Araştırma sahasında köyler tarım arazilerinin kenarında, etek düzlüğü ile alçak ve yüksek plato sahalarına yerleşmişlerdir. Evler bitişik küme köy dokusuna uygun olarak inşa edilmiştir. Kortaş Köyünün Maden Dağları eteklerinde üzerinde hem tarla tarımı hem de hayvancılık için uygun olan ova ile alçak plato arasındaki yamaçta kurulmuştur (Kortaş Köyü). 117
Foto 35: Salihli Dağı yamaçlarında kurulmuş Salihli köyü.....117
Foto 36: Sallar köyü, boğazının depresyona bakan güney yamacında kurulmuştur. Ayrıca Demiryolu ulaşımı için bir de tren istasyonu bulunmaktadır. 119
Foto 37: Ergani Ovasında bir höyük etrafında kurulmuş Güzelyurt Köyüne ait Tümtepe mahallesi 120
Foto 38: Karacadağ bazalt platosu üzerinde kurulmuş Akçoban köyü. 122
Foto 39: Ergani ovasında kalker bloklarının kesilerek konut inşa malzemesi olarak kullanıldığı bir yapı 132
Foto 40: Karacadağ bazalt platosu üzerinde, bazalt taşlarından yapılan bir konut.....132
Foto 41: Dicle Köy Enstitüsü ve Günümüzde Dicle Anadolu Öğretmen Lisesi olarak kullanılan ve Ergani'nin gelişmesinde önemli rolü olan eğitim kurumları 143
Foto 42: Yayvantepe köyü yakınlarında Ergani ovası üzerinde yapılan modern bağclık görüldüğü gibi bağcılık ilkel yöntemlerden çıkmış, dikilen destek direklerle asmaların toprakla teması engellenerek çürümesi meyvenin çürümesi engellenmiştir. 280
Foto 43: Ergani Merkez'de 500 Başlık Besi Ahırı.....297
Foto 44: Ergani ovasında yer alan modern bir besi ahırı.....299
Foto 45: Ergani Limak Çimento fabrikası.....303
Foto 46: Kömürtaş Köyü yakınlarında limak çimento fabrikasına malzeme alınan şantiyeden bir görünüm.....304
Foto 47: Çimento fabrikasına hammadde alınan Kömürtaş köyü yakınlarında bir ocak. Elazığ-Diyarbakır karayolunun doğusunda oldukça geniş bir kütleden alınan kil ocağı.....304
Foto 48: Ergani Gıda ve Un fabrikası 305
Foto 49: Yayvantepe Köyü yakınlarında Er-Et Entegre tesisinden bir görünüm 306
Foto 50: Ergani sanayi sitesinden bir görünüm 308
Foto 51: Ergani küçük sanayi sitesinde dükkânların görünümü.....308
Foto 52: Adnan Menderes Mahallesi çıkışından Dicle yoluna doğru kurulan Hayvan pazarı.....311
Foto 53: Hayvan pazarı şehir merkezine uzak olduğu için seyyar satıcılarda yoğunluğu fırsat bilinerek Pazar alanında satış yapmaktadırlar. 311
Foto 54: Adnan Menderes mahallesi içine sıkşmış bulunan buğday pazarında yer alan makineler ve depolardan bir görünüm. 312

Foto 55: Buğday pazarında ambarlarda toplanarak satışa sunulmayı bekleyen mercimek ambarı 313
Foto 56: Ergani buğday pazarından mercimek ve buğday ambarlarından bir görünüm 313
Foto 57: Eski Çarşı günümüzde peynir pazarı olarak bilinmektedir.....314
Foto 58: Aziziye Mahallesinde kurulan eski çarşıdan temmuz ayı itibariyle peynir sezonu kapanınca çevredeki köylü ürettikleri ürünleri burada pazarlamaya devam etmektedir.....315
Foto 59: Ergani'de peynir pazarında ürettiği peynirleri pazarlayan köylüler.....315
Foto 60: Peynir pazarında yer alan dükkânlardan bir görüntü.....316
Foto 61: Erganide eski hükümet binası osmanlı mimarisi özellşkleri ile inşa edilmiştir. 321
Foto 62: Hilar mağaraları temizleme çalışmalarında ortaya çıkan yeni mağaralar 322
Foto 63: Hilar mağaraları temizleme çalışmalarında ortaya çıkan yeni mağaralar 323
Foto 64: Hilar mağaraları temizleme çalışmalarında ortaya çıkan kırkmerdivenli kuyu 323
Foto 65: Makam Dağı üzerinde yer alan Zülküf Peygamber Makamı.....324
Foto 66: Makam Dağı üzerinde yer alan Ergani kalesinin günümüze ulaşmış kapısı ..325
Foto 67: Otluca köyü yakınlarında Enüş peygamber türbesi Dini turizm alanı. 325
Foto 68: Karşıbağlar köyü yakınlarında Tarihi Zilan Mağaraları.....326
Foto 69: Kikan mağaraları Hilar'da (Sesverenpınar) bulunan mağara yerleşmelerine benzer yapıları bulmak mümkündür. 327

ÖNSÖZ

"Ergani İlçesi'nin coğrafi etüdü" adlı çalışma 2003-2009 yılları arasında doktora tezi olararak bölgesel coğrafya araştırma yöntemleri çerçevesinde hazırlanmıştır. Bilindiği gibi coğrafi olaylar iki şekilde incelenmektedir. Birincisinde coğrafi olaylar (fizikî, beşerî ve ekonomik) tek tek ele alınmakta ve ayrıntılarıyla analiz edilerek ortaya konmaktadır. Bu şekilde analitik metotla yapılan coğrafi incelemeler genel coğrafyayı oluşturur. Fakat coğrafyanın konusunu oluşturan doğal ve kültürel olaylar birbiriyle karşılıklı ilişki içindedir. Yani neden-sonuç bağları ile birbirine örülmüş topluluklar oluştururlar. İşte yeryüzü ünitelerinde farklı olarak meydana gelen bu gruplanmaların toplu bir halde bir bütün olarak incelenmesi ise bölgesel coğrafya sentezlerini oluşturur. Bölgesel coğrafya sentezlerinde, yeryüzünün ayrı özellikler gösteren coğrafi birliklere ayrılması, farklı yönlerini ve birbirleri ile olan ilişkilerinin belirlenmesi esas alınmış ve böylece ansiklopedik coğrafi bilgi yığınları yerine, insan topluluklarının yaşayış biçimlerini ortaya koymak amaç edinilmiştir. Gerçekten dünyanın en karakteristik tarafı, birbirinden farklı coğrafi görünümlerden meydana gelmiş olmasıdır.

Yeryüzünde belirli karakteristik özelliklerin bir araya gelmesi ile beliren sahalar olarak görülen bölgeleri kısaca, belirli kriterler bakımından benzerlik gösteren yeryüzü parçasıdır şeklinde tanımlayabiliriz. Buna göre benzerlik ya da birlik bölgenin ilk şartıdır. Fakat bu benzerlik ancak belirli kriterler bakımındandır. Ergani bölgesel açıdan birbirinden farklı üç üniteden meydana gelmiştir. Maden dağlık yöresi, Ergani-Bereketli ovaları ve Karacadağ platosu, kendi içersinde kısa mesafelerde morfolojik açıdan böylesine farklı çevrelere ayrılabilen bir alanda farklı yaşam tarzlarının belirlenmesi de kaçınılmaz olur.

Bu çalışmada konu seçiminde itibaren ve tezin başlangıcından bitimine kadar olan süreçte uzaklığını hiçbir zaman hissettirmeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ali YİĞİT'e coğrafya eğitimim her kademesinde yardımları ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Tez'de ikinci danışmanlığımı üstlenen ve tezin her aşamasında dostluğunu ve yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÇAĞLIYAN'a, Dicle Üniversitesinde bulunan Sayın Yrd. Doç. Dr. Sabri KARADOĞAN'a, tezimde görüşlerinden ve önerilerinden, tezin her aşamasında fikirlerinden ve yönlendirmelerinden sıkça yararlandığım Yrd. Doç. Dr. İ.Oğuz AKDEMİR'e, Sayın bölüm başkanımız Prof. Dr. Saadettin TONBUL'a ve bölümümüz Arş. Gör. Muzaffer SİLER'e sonsuz teşekkür ederim.

Esen DURMUŞ
Elazığ–2009